

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

27. veebruar 2014*

Ühine põllumajanduspoliitika — Rahastamine EAFRD-st — Maaelu arengu toetused —
Toetuste vähendamine või andmata jätmise nõuetele vastavuse nõuete rikkumise korral — Mõiste
„tahtlik rikkumine”

Kohtuasjas C-396/12,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Raad van State (Madalmaad) 25. juuli 2012. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 27. augustil 2012, menetluses

A. M. van der Ham,

A. H. van der Ham-Reijersen van Buuren

versus

College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, Euroopa Kohtu asepresident K. Lenaerts neljanda koja kohtuniku ülesannetes, kohtunikud M. Safjan (ettekandja), J. Malenovský ja A. Prechal,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 25. septembri 2013. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- A. M. van der Ham ja A. H. van der Ham-Reijersen van Buuren, esindajad: C. Blokland ja A. M. van der Ham,
- Madalmaade valitsus, esindajad: C. Schillemans, C. Wissels ja B. Koopman,
- Eesti valitsus, esindaja: M. Linntam,
- Sloveenia valitsus, esindajad: N. Pintar Gosenca ja A. Vran,
- Euroopa Komisjon, esindajad: A. Bouquet, G. von Rintelen ja H. Kranenborg,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

olles 24. oktoobri 2013. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada komisjoni 21. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 796/2004, millega kehtestatakse nõukogu 29. septembri 2003. aasta määruses (EÜ) nr 1782/2003 (millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad ja teatavad toetuskavad põllumajandustootjate jaoks) ette nähtud nõuetele vastavuse, toetuse ümbersuunamise ning ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi rakendamise üksikasjalikud reeglid (ELT L 141, lk 18; ELT eriväljaanne 03/44, lk 243), artikli 67 lõiget 1, nõukogu 20. septembri 2005. aasta määruse (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (ELT L 277, lk 1 ja selle parandus ELT 2007, L 4, lk 10) artikli 51 lõiget 4 ning komisjoni 7. detsembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1975/2006, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 rakendamise üksikasjalikud eeskirjad kontrollimenetluse rakendamise ja maaelu arengu toetusmeetmete nõuetele vastavuse kohta (ELT L 368, lk 74), artiklit 23.
- 2 Eelotsusetaotlus esitati A. M. van der Ham'i ja A. H. van der Ham-Reijersen van Buuren'i ning College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland'i (Zuid-Holland'i provintsi valitsus, edaspidi „College“) vahelises vaidluses seoses ühise põllumajanduspoliitika raames neile antud toetuste vähendamisega.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus nr 1698/2005

- 3 Määrust nr 1698/2005 muudeti muu hulgas nõukogu 19. jaanuari 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 74/2009 (ELT L 30, lk 100). Määruse nr 74/2009 artikli 2 teise lõigu kohaselt kohaldatakse sisseviidud muudatusi alates 1. jaanuarist 2009, välja arvatud määruse nr 1698/2005 artikli 51 lõigete 1, 2 ja 4 muudatused, mida kohaldatakse 1. jaanuarist 2010.
- 4 Määruse nr 1698/2005 põhjenduse 45 kohaselt:
„Tuleks luua karistuste süsteem juhuks, kui teatavate maade hooldamise meetmete kohaselt toetust saavad isikud ei täida oma ettevõttes määruses (EÜ) nr 1782/2003 [nõukogu 29. septembri 2003. aasta määrus, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad ja teatavad toetuskavad põllumajandustootjate jaoks ning muudetakse määruseid (EMÜ) nr 2019/93, (EÜ) nr 1452/2001, (EÜ) nr 1453/2001, (EÜ) nr 1454/2001, (EÜ) nr 1868/94, (EÜ) nr 1251/1999, (EÜ) nr 1254/1999, (EÜ) nr 1673/2000, (EMÜ) nr 2358/71 ja (EÜ) nr 2529/2001 (ELT L 270, lk 1; ELT eriväljaanne 03/40, lk 269)] sätestatud kohustuslikke nõudeid, võttes arvesse rikkumiste tõsidust, ulatust, püsivust ja kordumist.“
- 5 Määruse nr 1698/2005 artikli 36 punkti a alapunkt iv näeb ette põllumajanduslike keskkonnatoetuste maksmise.

- 6 Määruse nr 1698/2005 artikli 51 lõiked 1 ja 4, mida kohaldata 1. jaanuarini 2010, sätestavad:

„1. Kui artikli 36 punkti a alapunktide i — v ja punkti b alapunktide i, iv ja v, [...] kohaselt toetust saavad abisaajad ei täida kogu ettevõttes mingi tegevuse või neile otseselt omakspandava tegevusetuse tagajärjel määruse (EÜ) nr 1782/2003 artiklites 4 ja 5 ning III ja IV lisas sätestatud kohustuslikke nõudeid, vähendatakse selle kalendriaasta jooksul, mil mittevastavus ilmneb, neile antava toetuse kogusummat või seda ei anta üldse.

Esimeses lõigus nimetatud toetuse vähendamist või andmata jätmist rakendatakse ka juhul kui artikli 36 punkti a alapunkti iv kohaselt toetust saavad abisaajad ei täida kogu ettevõttes mingi tegevuse või neile otseselt omakspandava tegevusetuse tagajärjel artikli 39 lõikes 3 nimetatud minimaalseid väetiste ja taimekaitsevahendite kasutuse nõudeid.

[...]

4. Vähendamise ja väljaarvamise üksikasjalikud eeskirjad sätestatakse vastavalt artikli 90 lõikes 2 nimetatud korrale. Selles kontekstis võetakse arvesse rikkumiste tõsidust, ulatust, püsivust ja kordumist.”

- 7 Määruse nr 1698/2005 artikli 51 lõikes 4, mida muudeti määrusega nr 74/2009 ja mis hakkas kehtima 1. jaanuaril 2010, on sätestatud:

„4. Vähendamise ja väljaarvamise üksikasjalikud eeskirjad sätestatakse vastavalt artikli 90 lõikes 2 nimetatud korrale. Sellega seoses võetakse arvesse tuvastatud rikkumiste tõsidust, ulatust, püsivust ja korduvust ning järgmisi kriteeriume:

- a) Hooletuse korral ei ole vähendamine suurem kui 5% ja korduva rikkumise korral suurem kui 15%.

[...]

- b) Tahtliku rikkumise korral ei tohi vähendusprotsent olla põhimõtteliselt alla 20% ning ülemmääraks võib olla täielik väljaarvamine ühest või mitmest toetuskavast ning seda võib kohaldada ühe või mitme kalendriaasta jooksul.

[...]”

Määrus nr 1975/2006

- 8 Määruse nr 1975/2006 põhjenduse 6 kohaselt:

„Vastavalt määruse (EÜ) nr 1698/2005 artiklile 51 tuleb nimetatud määruses sätestatud teatavate meetmete alusel antavate toetuste puhul järgida määruse (EÜ) nr 1782/2003 II jaotise 1. peatükis sätestatud nõuetele vastavust. Seetõttu on asjakohane ühtlustada nõuetele vastavuse süsteemi reguleerivad eeskirjad määrustes (EÜ) nr 1782/2003 ja (EÜ) nr 796/2004 sisalduvate eeskirjadega.”

- 9 Määruse (EÜ) nr 1975/2006 artikkel 23 on sõnastatud järgmiselt:

„Ilma et see piiraks määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 51 lõike 2 kohaldamist, kohaldatakse mittevastavuse kindlakstegemisel vähendamist [...] toetuse kogusumma suhtes, mis on määratud või määratakse asjaomasele toetuse saajale mittevastavuse avastamise kalendriaastal esitatud või veel esitatavate maksenoete põhjal.

Kui mittevastavus tuleneb toetuse saaja hooletusest, arvutatakse vähendamine vastavalt määruse (EÜ) nr 796/2004 artiklis 66 sätestatud eeskirjadele.

Tahtliku mittevastavuse korral arvutatakse vähendamine vastavalt määruse (EÜ) nr 796/2004 artiklis 67 sätestatud eeskirjadele.”

Määrus nr 796/2004

- 10 Määruse nr 796/2004, mis käsitleb nõuetele vastavuse nõuete rikkumise korral kohaldatavate karistuste rakendussätteid, põhjenduse 56 kohaselt:

„Määruses (EÜ) nr 1782/2003 kavandatud vähendamiste ja väljaarvamiste süsteemil on aga nõuetele vastavuse kohustustega seoses hoopis muu eesmärk, nimelt motiveerida põllumajandustootjaid austama nõuetele vastavuse valdkonnas juba olemasolevaid õigusakte.”

- 11 Määruse nr 796/2004 artikli 66 „Vähendamiste kohaldamine hooletuse puhul” lõikes 1 on sätestatud:

„[...] [K]ui kindlaksmääratud rikkumine tuleneb põllumajandustootja hooletusest, kohaldatakse vähendamist otsetoetuste kogusummale, [...] mis on määratud või määratakse asjaomasele põllumajandustootjale avastamise kalendriaastal esitatud või esitatavate abitaotluste põhjal. Üldreeglina on vähendamise ulatuseks 3% kogusummast.

Makseasutus võib pädeva kontrolliasutuse poolt kontrolliaruandes esitatud hinnangu alusel [...] siiski otsustada kas vähendada seda protsenti 1%-le või suurendada seda 5%-le sellest kogusummast [...].”

- 12 Sama määruse artikli 67 „Vähendamiste ja väljaarvamiste kohaldamine tahtliku rikkumise puhul” lõige 1 sätestab:

„1. [...] [K]ui määratletud rikkumine on olnud põllumajandustootja poolt tahtlik, on [otsetoetuste] kogusummale kohaldatavaks vähendamiseks üldreeglina 20% sellest kogusummast.

Makseasutus võib pädeva kontrolliasutuse poolt kontrolliaruandes esitatud hinnangu alusel [...] siiski otsustada vähendada seda protsenti, kuid mitte alla 15%, või vajaduse korral suurendada seda 100%-ni sellest kogusummast.”

Määrus nr 1782/2003

- 13 Määrus nr 1782/2003 tunnistati kehtetuks nõukogu 19. jaanuari 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 73/2009, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames põllumajandustootjate suhtes kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad ja teatavad toetuskavad põllumajandustootjate jaoks, muudetakse määruseid (EÜ) nr 1290/2005, (EÜ) nr 247/2006, (EÜ) nr 378/2007 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1782/2003. Määruse nr 1782/2003 põhjendus 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Otsetoetuse täielik maksmine tuleks siduda põllumajandusmaa ning põllumajandusliku tootmise ja tegevusega seotud eeskirjade järgimisega. Need eeskirjad peaksid aitama kaasa liita ühisesse turukorraldusse keskkonda, toidu ohutust, loomade tervishoidu ja heaolu ning head põllumajandus- ja keskkonnatingimust käsitlevad põhistandardid. Kui neid põhistandardeid ei järgita, peaksid liikmesriigid otsetoetuse maksmise täielikult või osaliselt tühistama, lähtudes kriteeriumidest, mis oleksid proportsionaalsed, objektiivsed ja järkjärgulised. [...]”

Madalmaade õigus

- 14 Põllumajandus-, loodus- ja toidukvaliteedi ministri 24. juuli 2006. aasta määruse nr TRCJZ/2006/1978, mis sisaldab nõuetele vastavuse õiguslikku raamistikku käsitlevaid suuniseid ühise põllumajanduspoliitika raames põllumajandustootjatele makstavate otseste sissetulekutoetuste kohta (Regeling van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, nr. TRCJZ/2006/1978, houdende beleidsregels over de toepassing van het normenkader randvoorwaarden in het kader van de directe inkomenssteun aan landbouwers in het kader van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid) (edaspidi „suunised”), artiklis 2 on sätestatud:

„1. Ühist põllumajanduspoliitikat käsitleva eeskirja – sissetulekutoetus aastaks 2006, artiklist 3 tulenevate kohustuste rikkumisel vähendatakse sissetulekutoetust – välja arvatud väearamatu jõu [...] korral – teatava protsendi võrra, mis sõltub järgmistest asjaoludest:

- rikkumise hindamine,
- rikkumiste arv ja
- poliitikavaldkond, mille alla kuuluvad nõuetele vastavuse nõuded, mida ei täidetud.

2. Rikkumise hindamine toimub nelja kriteeriumi alusel:

- a. korduvus;
- b. ulatus;
- c. tõsidus;
- d. kestus.

[...]”

- 15 Suuniste artiklis 8 on sätestatud:

„1. Nõude või normi iga tahtliku täitmata jätmise korral vähendatakse toetust üldjuhul 20%.

2. Tahtluse olemasolu hindamisel tuleb igal juhul aluseks võtta järgmised kriteeriumid:

- a. konkreetse nõuetele vastavuse nõude kirjeldamisel luuakse vahetu seos rikkumise tahtliku toimepanemisega;
- b. vastava nõuetele vastavuse nõude komplekssus;
- c. kas tegemist on pikalt püsinud poliitikaga;
- d. kas tegemist on aktiivse tegevusega või teadliku tegevusetusega;
- e. kas põllumajandustootjat on eelnevalt vastava nõuetele vastavuse nõude täitmisel esinenud puudustest teavitatud
- f. nõuetele vastavuse nõude täitmata jätmise ulatus;

[...]”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 16 Põhikohtuasja kaebajatele kuulub Madalmaades põllumajandusettevõtte ning neile makstakse määruse nr 1698/2005 alusel sissetulekutoetust ja toetust põllumajanduse keskkonnasõbralikuks majandamiseks.
- 17 Algemene Inspectiedienst van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (majandus-, põllumajandus- ja innovatsiooniministeeriumi üldine järelevalvetalitus) teostas 13. märtsil 2009 kohapealset kontrolli ühise põllumajanduspoliitika nõuetele vastavuse osas. Selle käigus tuvastati, et loomasõnnikut ei laotatud vähese kasvuhoonegaaside heitega, nagu nõuavad siseriiklikud õigusnormid.
- 18 Kõnealust roheala oli põhikohtuasja kaebajate ülesandel loomasõnnikuga väetanud ühe põllumajandusteenuseid osutava ettevõtja töötaja.
- 19 Selle tuvastuse põhjal tegi College 29. juulil 2010 otsuse, millega ta vähendas nimetatud siseriiklike õigusnormide tahtliku rikkumise tõttu põhikohtuasja kaebajate toetust põllumajanduse keskkonnasõbralikuks majandamiseks 20% võrra. Põhikohtuasja kaebajaid peeti vastutavaks selle eest, et põllumajandusettevõtja töötaja rikkus kohustust laotada loomasõnnikut vähese kasvuhoonegaaside heitega.
- 20 Põhikohtuasja kaebajad esitasid selle otsuse peale vaide, mille College jättis 2. detsembri 2010. aasta otsusega rahuldamata, põhjendades seda sellega, et kohustus laotada sõnnikut vähese kasvuhoonegaaside heitega on pikalt püsinud poliitika suuniste artikli 8 lõike 2 punkti c tähenduses.
- 21 Põhikohtuasja kaebajate kaebuse jättis Rechtbank 's-Gravenhage rahuldamata, selle otsuse peale esitati apellatsioonkaebus eelotsusetaotluse esitanud kohtule.
- 22 Neil asjaoludel otsustas Raad van State menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
 - „1. Kuidas mõista mõistet „tahtlik rikkumine”, mis on sätestatud [määruse nr 1698/2005], mida on muudetud [määrusega (EÜ) nr 74/2009], artikli 51 lõikes [4], [määruse nr 1975/2006] artiklis 23 ja [määruse nr 796/2004] artikli 67 lõikes 1[?] [K]as sellise rikkumisega on tegemist juba siis, kui rikutakse pikalt püsinud poliitikat [suuniste] artikli 8 lõike 2 punkti c tähenduses?
 2. Kas liidu õigusega on vastuolus, kui liikmesriigis otsustatakse, et eeskirja on nende määruste tähenduses „tahtlikult” rikutud ainuüksi juba siis, kui esineb üks või mitu järgnevat asjaolu:
 - a) vastava nõuetele vastavuse nõude mittejärgimisel juba eeldatakse tahtlust;
 - b) vastav nõuetele vastavuse nõue on kompleksne;
 - c) tegemist on pikalt püsinud poliitikaga;
 - d) tegemist on aktiivse tegevusega või teadliku tegevusetusega;
 - e) põllumajandustootjat on eelnevalt teavitatud vastava nõuetele vastavuse nõude täitmisel esinenud puudustest;
 - f) nõuetele vastavuse nõude mittejärgimise ulatuse põhjal tuleb lähtuda tahtlusest?
 3. Kas toetuse saanud isikut võib süüdistada „tahtlikus rikkumises”, kui kolmas isik teeb need tööd toetuse saanud isiku ülesandel?”

Eelotsuse küsimused

Esimene ja teine küsimus

- 23 Kõigepealt tuleb märkida, et nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 25 selgitas, tuleb põhikohtuasjas kohaldada määruse nr 1698/2005 artikli 51 esialgset versiooni, mis kehtis enne määrusega nr 74/2009 sisseviidud muudatusi ning milles ei kasutatud mõistet „tahtlik rikkumine”.
- 24 Pealegi nagu märkis eelkõige Sloveenia valitsus oma seisukohtades, nähtub eelotsusetaotlusest, et vaidlusalune otsus põhineb vääralt arusaamal kohustusest laotada loomasõnnikut vähese kasvuhoonegaaside heitega, mis kujutab endast pikalt püsinud poliitikat suuniste artikli 8 lõike 2 punkti c tähenduses.
- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et tema menetluses olevas asjas on asjakohane kontrollida, kas Rechtbank 's-Gravenhage otsustas õigesti, et College lähtus õigusnorme rikkumata sellest, et ainuüksi asjaolu, et asjaomane kohustus kujutab endast „pikalt püsinud poliitikat”, viib selleni, et nõuetele vastavuse nõudeid on „tahtlikult” rikutud isegi siis, kui kolmas isik töötab põllumajandustootja ülesandel.
- 26 Neil asjaoludel tuleb esimest ja teist eelotsuse küsimust mõista nii, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib sisuliselt teada, kuidas tuleb tõlgendada mõistet „tahtlik rikkumine” määruse nr 796/2004 artikli 67 lõike 1 ja määruse nr 1975/2006 artikli 23 tähenduses ning kas liidu õigusega on vastuolus selline siseriiklik õigusnorm, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mille kohaselt on pikalt püsinud poliitika olemasolu kriteeriumil suurem tõendusjõud.

Mõiste „tahtlik rikkumine”

- 27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kuidas tuleb tõlgendada mõistet „tahtlik rikkumine” määruse nr 796/2004 artikli 67 lõike 1 ja määruse nr 1975/2006 artikli 23 tähenduses.
- 28 Esmalt tuleb meenutada, et määrusega nr 1782/2003, mille teatavaid rakendussätteid täpsustatakse määruses nr 796/2004, algatatud ühise põllumajanduspoliitika reformi raames seoti otsetoetused nõuetele vastavuse nõuete järgimisega, nagu on kirjas määruse nr 1782/2003 põhjenduses 2. Määruse nr 1698/2005 artikli 51 lõikest 1 nähtub, et see vastastikune seos kehtestati ka Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi (EAFRD) raames.
- 29 Tuvastatud rikkumiste eest määratavate karistuste osas nähtub määruse nr 1698/2005 artikli 51 lõikest 1 ja määruse nr 1975/2006 artiklist 23, et nõuetele vastavuse nõuete rikkumise on alus toetuste vähendamiseks, mis arvutatakse määruse nr 796/2004 artiklite 66 ja 67 alusel.
- 30 Lisaks tuleneb määruse nr 1975/2006 artiklist 23, et nõuetele vastavuse nõuete rikkumise eest määratakse karistus nii hooletuse kui tahtluse korral. Selle määrusega kehtestatud vastutussüsteem ei põhine seega objektiivsel kriteeriumil.
- 31 Nii määruse nr 796/2004 artiklis 67 kui ka määruse nr 1975/2006 artiklis 23 puudub aga mõiste „tahtlik rikkumine” määratlus. Sellist määratlust ei leia ka nende määruste teistes sätetes, mis pealegi ei viita ka liikmesriikide õigusele.
- 32 Järelikult tuleb seda mõistet vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt ning selleks tuleb arvestada õigusnormi tavatähendust, selle konteksti ja vastava regulatsiooniga taotletavat eesmärki (vt muu hulgas 14. märtsi 2013. aasta otsus kohtuasjas C-420/11: Leth, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 33 Määruse nr 796/2004 artikli 67 lõige 1 ja määruse nr 1975/2006 artikkel 23 puudutavad rikkumisi, mis tulenevad tahtlikust käitumisest või mis on tahtlikult toime pandud.
- 34 Nõuetele vastavuse nõuete tahtlik rikkumine põhineb ühest küljest objektiivsel koosseisutunnusel, nimelt nende nõuete rikkumisel, ja teisest küljest subjektiivsel koosseisutunnusel.
- 35 Selle teise elemendi osas võib toetuse saaja oma käitumisega sellise rikkumise kas teadlikult toime panna või ilma sellise eesmärgita lihtsalt leppida rikkumise võimalusega.
- 36 Mõiste „tahtlik käitumine” konteksti osas tuleb märkida, et liidu seadusandja näeb muu hulgas määruse nr 796/2004 artikli 67 lõikes 1 tahtliku käitumise korral ette nii karistuse suurendamise kui ka vähendamise. Seega sisaldab see sätte toetuse saaja tahtliku käitumise osas teatavat valikuvõimalust.
- 37 Järelikult tuleb mõistet „tahtlik rikkumine” määruse nr 796/2004 artikli 67 lõike 1 ja määruse nr 1975/2006 lõike 23 tähenduses tõlgendada nii, et see nõuab, et toetuse saaja rikuks nõuetele vastavuse nõudeid selleks et neid nõudeid teadlikult rikkuda või ilma sellise eesmärgita lepiks lihtsalt sellise rikkumise võimalusega.

Pikalt püsinud poliitika olemasolu kriteerium

- 38 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kas liidu õigusega on vastuolus selline siseriiklik õigusnorm, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mille kohaselt on pikalt püsinud poliitika olemasolu kriteeriumil suurem tõendusjõud.
- 39 Siinkohal tuleb märkida, et määrus nr 796/2004 ega määrus nr 1975/2006 ei näe ette rakendussätteid selle kohta, kuidas tuleb tõendada, et nõuetele vastavuse nõuete rikkumine oli tahtlik.
- 40 Järelikult peab siseriiklik õigus need kriteeriumid kindlaks määrama. Liikmesriikidel on niisiis võimalus kehtestada sätted, mille abil on võimalik kindlaks teha, kas nõuetele vastavuse nõuete rikkumine oli tahtlik.
- 41 Kui aga liikmesriik kehtestab sellise sätte, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja mille kohaselt on selliseks kriteeriumiks pikalt püsinud poliitika olemasolu, millele omistatakse ka suurem tõendusjõud, peab see liikmesriik toetuse saaja jaoks siiski nägema ette võimaluse tõendada, et ta ei käitunud tahtlikult.
- 42 Eeltoodut arvesse võttes tuleb esimesele ja teisele eelotsuse küsimusele vastata, et mõistet „tahtlik rikkumine” määruse nr 796/2004 artikli 67 lõike 1 ja määruse nr 1975/2006 lõike 23 tähenduses tuleb tõlgendada nii, et see nõuab, et toetuse saaja rikuks nõuetele vastavuse nõudeid, selleks et neid nõudeid teadlikult rikkuda või ilma sellise eesmärgita leppida lihtsalt sellise rikkumise võimalusega. Liidu õigusega ei ole vastuolus selline siseriiklik õigusnorm, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mille kohaselt on pikalt püsinud poliitika olemasolu kriteeriumil suurem tõendusjõud, eeldusel, et toetuse saajal on võimalus vajaduse korral tõendada, et ta ei käitunud tahtlikult.

Kolmas küsimus

- 43 Kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 796/2004 artikli 67 lõiget 1 ja määruse nr 1975/2006 lõiget 23 tuleb tõlgendada nii, kui nõuetele vastavuse nõudeid rikub kolmas isik, kes töötab toetuse saaja ülesandel, siis vastutab viimane selle kolmanda isiku käitumise eest.
- 44 Nagu kohtujurist on oma ettepaneku punktis 58 märkinud, loodi karistuste süsteem määruse nr 1698/2005 põhjenduse 45 kohaselt juhuks, kui toetust saavad isikud ei täida oma ettevõttes määruses (EÜ) nr 1782/2003 sätestatud kohustuslikke nõudeid.

- 45 Vastavalt määrus nr 1975/2006 artiklile 23 kohaldatakse karistusi nõuetele vastavuse nõuete rikkumise eest üksnes tahtluse ja hooletuse korral.
- 46 Kuid nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 61 märgib, soovis liidu seadusandja kehtestada toetuse saaja vastutuse nii tema enda kui ka kolmandate isikute tegevuse või tegevusetuse eest.
- 47 Seega tekib küsimus, milliste kriteeriumide alusel saab toetuse saajale süüks panna kolmanda isiku tegevust või tegevusetust, mis põhjustas nõuetele vastavuse nõuete rikkumise.
- 48 Tuleb nentida, et see vastutus on hõlmatud toetuse saaja tegevusest või tegevusetusest põhjustatud vastutust käsitleva korraga.
- 49 Selleks et toetuse saajale saaks süüks panna tema ülesandel tema kinnistul töötava kolmanda isiku tegevust või tegevusetust, peab järelikult see kolmas isik olema käitunud tahtlikult või hooletult.
- 50 Isegi kui toetuse saaja enda käitumine ei põhjistanud otseselt kõnealust rikkumist, võib rikkumine tuleneda sellisel juhul toetuse saaja käitumisest kolmanda isiku valikul, tema üle järelevalve teostamisel või talle korralduste andmisel.
- 51 Pealegi saab toetuse saaja vastutust tema hooletu või tahtliku käitumise eest tuvastada hoolimata sellest, kas kolmas isik, kelle käitumine põhjustas nõuetele vastavuse nõuete rikkumise, käitus hooletult või tahtlikult.
- 52 Selline tõlgendus on kooskõlas nõuetele vastavuse nõuete rikkumise eest määratavate karistuste eesmärgiga sundida põllumajandustootjaid järgima erinevaid nõuetele vastavuse nõudeid. Ühelt poolt võimaldab nimelt toetuse saaja tahtliku või hooletu käitumise nõue – selleks et talle saaks panna vastutuse kolmanda isiku käitumise eest – säilitada määruse nr 796/2004 põhjenduses 56 viidatud kõnealuste karistuste motiveerivat mõju. Teiselt poolt aitab selline tõlgendus vältida kuritarvitusi, kuna toetuse saaja ei saa oma süüd välistada seeläbi, et ta laseb oma kinnistul töötada all-töövõtjatel, samuti ei saa ta oma vastutust piirata tõendades, et kõnealune kolmas isik tegutses näiteks hooletult, et välistada enda vastutus tahtliku käitumise eest.
- 53 Järelikult tuleb kolmandale küsimusele vastata, et määruse nr 796/2004 artikli 67 lõiget 1 ja määruse nr 1975/2006 lõiget 23 tuleb tõlgendada nii, et kui nõuetele vastavuse nõudeid rikub kolmas isik, kes töötab toetuse saaja ülesandel, siis võib seda rikkumist toetuse saajale süüks panna, kui ta käitus kolmanda isiku valikul, tema üle järelevalve teostamisel või talle korralduste andmisel hooletult või tahtlikult ning seda hoolimata sellest, kas kõnealuse kolmanda isiku käitumine oli tahtlik või hooletu.

Kohtukulud

- 54 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. Mõistet „tahtlik rikkumine” komisjoni 21. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 796/2004, millega kehtestatakse nõukogu 29. septembri 2003. aasta määruses (EÜ) nr 1782/2003 (millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad ja teatavad toetuskavad põllumajandustootjate jaoks) ette nähtud nõuetele vastavuse, toetuse ümbersuunamise ning ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi rakendamise üksikasjalikud reeglid, artikli 67 lõike 1 ja komisjoni 7. detsembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1975/2006, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 rakendamise

üksikasjalikud eeskirjad kontrollimenetluse rakendamise ja maaelu arengu toetusmeetmete nõuetele vastavuse kohta, artikli 23 tähenduses tuleb tõlgendada nii, et see nõuab, et toetuse saaja rikuks nõuetele vastavuse nõudeid, selleks et neid nõudeid teadlikult rikkuda või ilma sellise eesmärgita leppida lihtsalt sellise rikkumise võimalusega. Liidu õigusega ei ole vastuolus selline siseriiklik õigusnorm, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mille kohaselt on pikalt püsinud poliitika olemasolu kriteeriumil suurem tõendusjõud, eeldusel, et toetuse saajal on võimalus vajaduse korral tõendada, et ta ei käitunud tahtlikult.

2. Määruse nr 796/2004 artikli 67 lõiget 1 ja määruse nr 1975/2006 lõiget 23 tuleb tõlgendada nii, et kui nõuetele vastavuse nõudeid rikub kolmas isik, kes töötab toetuse saaja ülesandel, siis võib seda rikkumist toetuse saajale süüks panna, kui ta käitus kolmanda isiku valikul, tema üle järelevalve teostamisel või talle korralduste andmisel hooletult või tahtlikult ning seda hoolimata sellest, kas kõnealuse kolmanda isiku käitumine oli tahtlik või hooletu.

Allkirjad